

Les aules hospitalàries, un oasi de normalitat entre diagnòstics i bates blanques

La Fundació Althaia compta amb quatre docents que s'encarreguen de gestionar els espais destinats a oferir atenció educativa als infants i joves ingressats a planta o als hospitals de dia

Les mestres de les aules hospitalàries d'Althaia | Cedida

Si ens demanen qui treballa en un **hospital**, és molt probable que ens oblidem de mencionar les **mestres**. És lògic: en un centre mèdic s'hi va per problemes de **salut**, no per assolir les competències bàsiques que marca el **Departament d'Educació**.

Però aquesta és una lectura molt superficial tenint en compte que tots els habitants del món ens podem posar malalts, i en graus ben diversos: des d'una gastroenteritis que es resol amb una visita a **urgències** fins a una operació a cor obert que requereix setmanes d'**ingrés** passant per un procés d'al·lèrgia que només se soluciona amb **tractaments setmanals** que poden allargar-se anys. El ventall de casuístiques és infinit, igual que ho és la gestió que cadascú fa de la seva situació.

Ara bé, ¿què passa quan qui està malalt és un **menor d'edat**? O, més específicament, ¿què passa quan el malalt és un **infant** en edat d'**escolarització obligatòria** (dels 6 als 16 anys) que s'ha d'ingressar?

Segons la **Carta Europea dels Drets dels Infants Hospitalitzats** aprovada pel Parlament Europeu l'any 1986, tots els nens i nenes "tenen dret a **continuar estudiant** durant l'estada a l'hospital i a disposar del material didàctic necessari que aporti la seva escola, sobretot si l'ingrés és llarg". Aquest dret, segons el document, també s'estén en els casos en què l'**hospitalització** "és parcial" o quan la **convalescència** es fa a casa.

Tot i la voluntat explícita de vetllar perquè tant els infants com els joves no tinguin dificultats per accedir a l'educació siguin quines siguin les seves circumstàncies, seguir el curs escolar des de l'hospital **no és una obligació** per a ningú ni en cap cas. "Nosaltres som un servei de suport addicional, i les famílies poden escollir si fer-lo servir o no", explica **Imma Estela**, una de les dues mestres encarregades de gestionar l'**aula hospitalària de Sant Joan de Déu de Manresa**, ubicada a la planta de **Pediatria**. Després de gairebé quaranta anys treballant-hi, les ha vist de tots colors: "L'aula ha canviat molt des que es va inaugurar l'any **1953**, i sempre ho ha fet en concordança amb l'**evolució** de l'hospital". En aquest sentit, concreta, "el **tipus de pacients** i les **patologies** són molt diferents de les d'abans, igual que la durada de les **estades**, que ara sol ser molt més curta".

[noticiadiari]2/239297[/noticiadiari]

Quan Estela va començar a fer de mestra a Sant Joan de Déu, "hi havia canalla que podia estar-se mesos ingressada". Actualment, en canvi, és anecdòtic que un menor d'edat es passi més de trenta dies a la planta de Pediatria. Primer, perquè la malaltia que en infants s'allarga més en el temps és el **càncer**, "i aquí no disposem d'una Unitat d'Oncologia Pediàtrica". Segon, perquè l'altre grup de patologies que requereixen ingressos llargs en joves són les que estan relacionades amb la salut mental i, justament, la **Fundació Althaia** (a la qual pertany l'hospital manresà), disposa d'una **planta específica** que acull tots aquells pacients de fins a 18 anys amb **trastorns psiquiàtrics** aguts.

Això vol dir, doncs, que dintre de Sant Joan de Déu hi ha **dos serveis educatius diferenciats**: el que atén infants i joves amb problemes de salut mental i el que s'encarrega de la resta. Aquest últim és el que regenta Imma Estela juntament amb la també mestra **Begonya Villar**.

Imatge de l'aula hospitalària de la planta de pediatria de Sant Joan de Déu Foto: Cedida

Flexibilitat total i atenció absolutament personalitzada

Tot i que l'**horari** de l'aula hospitalària de Pediatria és **de dos quarts de deu del matí a dos quarts de tres de la tarda**, Estela i Villar comencen la seva jornada molt abans: "Quan arribem, el primer que fem és actualitzar el llistat d'ingressats; a partir d'aquí, coordinem l'entrada a la classe depenent de les **necessitats** de cada persona". Partint de la base que el **ventall d'edat** que atenen les dues mestres és molt ampli.

"El que intentem és mirar de no fer coincidir estudiants de tercer d'ESO, per exemple, amb nens i nenes de primer de primària, perquè entenem que els primers necessitaran un silenci que el segon grup no els proporcionaria", raonen. De fet, "la majoria de joves que necessiten concentració s'acaben quedant a fer feina a l'habitació i som nosaltres les que els anem a veure per si necessiten qualsevol cosa".

Al cap i a la fi, reflexionen, "no estem parlant d'una escola normal i, per tant, el que ens toca és **ser flexibles i adaptar-nos** al màxim a cada pacient segons les seves circumstàncies". Tot plegat, per un objectiu molt clar: "**Donar continuïtat a l'atenció educativa** perquè quan aquests nanos retornin a l'escola o a l'institut no se sentin perduts", sentencien. En aquest sentit, quan tenen la informació que un pacient s'estarà més d'una setmana ingressat, el primer que fan és parlar amb la família perquè els doni permís per posar-se en contacte amb el **centre educatiu** [de l'infant en qüestió] i poder-se coordinar.

Generalment, asseguren les mestres de l'aula hospitalària, "tothom ens diu que endavant", tot i que "també ens hem trobat amb pares i mares que tendeixen a mirar el seu fill amb **condescendència** i que ens diuen que "pobret, ja en té prou amb estar malalt com perquè a sobre hagi de fer feina". Aquesta actitud, lamenten les professionals, "no fa cap bé als infants: ells **es distreuen**, quan venen a l'aula, i fins i tot n'hi ha que **s'obliden que estan ingressats**".

Psiquiatria, una realitat diferent i més llarga

Si bé a la planta de Pediatria les edats dels ingressats són ben diverses, a la **Unitat d'Hospitalització Infantojuvenil de Salut Mental** d'Althaia, la majoria tenen **entre 14 i 16 anys**, "el que equivaldria a fer 3r o 4t d'ESO", puntualitza **Elena Aubarell**, la professora de la unitat, que també posa de manifest que "aquí a salut mental **les estades solen ser molt més llargues** (de més d'un mes) i els ingressats sí que **estan obligats a venir a classe**". El perquè d'aquesta obligatorietat és simple: "No volem que perdin **l'hàbit d'estudiar** i, en conseqüència, que suspenguin el curs. Aquí s'hi estan mesos, i a vegades fins i tot **els acabo coneixent més jo que el seu tutor de l'institut**", recalca Aubarell, que també és llicenciada en **Psicologia**.

L'aula hospitalària de la planta infanto-juvenil de salut mental. Foto: Cedida

En el moment que un adolescent ingressa a planta, "fem signar una **autorització** a la família perquè ens doni permís per posar-nos en contacte amb el seu institut". Un cop fet el vincle, "ens comuniquem a través de **trucades, vídeotrucades i correus electrònics**". Normalment, explica, "la coordinació la faig amb el tutor o tutora del jove en qüestió i amb el **psicopedagog** del centre". Com que a diferència de primària en l'ESO el professorat varia segons l'assignatura, "el que proposo és utilitzar un **drive** en el qual cada docent pengi el que va fent a classe així com també els **deures** que els posa".

En el cas de la Unitat d'Hospitalització Psiquiàtrica, l'horari de l'aula és **de nou del matí a una del migdia**, amb un petit descans entremig. "Aquí venen tots alhora", diu. Aquest "tots", passat a xifres, es tradueix en **deu persones**, que són els llits de què es disposa, "i que **sempre estan plens**". De fet, assegura la psicòloga, "si n'hi hagués quinze també s'omplirien: la **pandèmia** ha fet aflorar molts **trastorns de l'estat d'ànim**, i de seguida que donem l'alta a algú, ja n'hi ha un altre que s'espera per entrar".

En aquests moments, els diagnòstics més recurrents entre els pacients són **depressió, trastorn**

alimentari i trastorn de la conducta. És precisament perquè són nois i noies que no només tenen **necessitats educatives diverses** sinó que també pateixen una malaltia, que "m'he d'**adaptar constantment** a cadascú", comenta Aubarell, que recorda que "al començament m'inspirava en les **escoles rurals**, que tenen alumnes d'edats ben diverses en una mateixa classe".

L'hospital de dia, el pas previ a la normalitat

Tot i que hi ha ingressos que no demanen cap procés de convalescència un cop donats d'alta, en la majoria de casos sí que és necessari aturar-se en un esglaó que faci de pont entre la vida a l'hospital i la **rutina diària extrahospitalària**. Aquest esglaó s'anomena **hospital de dia**, i no només acull persones que prèviament han fet llit en un centre mèdic, sinó que també atén aquella gent que no està tan greu com per ser ingressada les 24 hores del dia, però sí que requereix d'una atenció especial donat el seu **estat de salut delicat**.

Igual que hi ha dues plantes d'ingrés diferenciades per a infants i joves, la Fundació Althaia també compta amb **dos hospitals de dia**: el de **Pediatría** i el de **Salut Mental**. El primer està ubicat a la planta de Pediatría, on també hi ha l'aula hospitalària; el segon es troba dins del **Centre de Salut Mental (CSAM)**, un equipament que queda just al davant de l'edifici principal de Sant Joan de Déu. "Tal com la mateixa paraula revela, en un hospital de dia s'hi va només durant una estona", explica Begonya Villar. En el cas del de Pediatría, l'horari és de nou del matí a dos quarts de tres de la tarda.

Al llarg d'aquest període, els infants i joves que ho vulguin poden anar a l'aula hospitalària a treballar: "En el nostre cas **atenem els ingressats i els d'hospital de dia alhora**", concreten Estela i Villar. "Com que **l'espai de la classe és limitat**, cada dia, abans de començar la jornada, coordinem les hores d'entrada de cadascú o si és necessari que algú es quedi fent feina a l'habitació perquè no hi ha suficients taules. També hi ha pacients no ingressats que prefereixen no venir a l'aula i treballar des de l'hospital de dia", afegixen. Davant de la **multitud d'espais** on poder seguir els estudis, el que fan les dues mestres per donar atenció a tothom és **repartir-se les zones**: una es queda tot el matí a l'aula i l'altra va voltant per les habitacions i l'hospital de dia.

Aquesta estona de gestió i organització prèvia per decidir qui entra a classe i quan, també la comparteix **Ariadna Olaya**, l'encarregada de l'aula hospitalària del CSAM. "Aquí, igual que a la planta de Psiquiatria, anar a classe és obligatori", comenta. A diferència de l'hospital de dia de Pediatría, els horaris del CSAM són molt més rígids: "Tot i que els joves arriben a les nou i marxen havent dinat, l'aula només està oberta de dos quarts de deu del matí fins a les dotze del migdia". Entre aquestes dues hores i mitja s'estableixen **dues franges horàries**: "Un primer grup ve de dos quarts de deu a dos quarts d'onze; el segon fa d'onze a dotze. La mitja hora que queda entre torn i torn és quan s'esmorza".

Imatge de l'hospital de dia del CSAM. Foto: Cedida

I per què no tots alhora i més estona? "Perquè soc jo sola i no podria garantir una **atenció única i individualitzada** per a cada alumne". Com a màxim, apunta Olaya, "tinc vuit alumnes a la vegada", i "organitzo els torns en funció del curs que fan, el trastorn que tenen i el seu horari escolar". I és que "hem de pensar que la majoria no venen cada dia: hi ha matins que ja van a l'institut", apunta. Al cap i a la fi, reflexiona, "el nostre objectiu és treballar per a un **retorn progressiu al centre educatiu**", tot i que, sovint, aquesta tornada a la normalitat es fa pregar: "Ens trobem amb força **recaigudes i reingressos a planta**, sobretot arran de la **Covid-19**", lamenta la psicòloga.

Més enllà del marc estrictament acadèmic

"Ens estimem i gaudim molt la feina que fem", manifesten les quatre professionals del servei. "Les **relacions** que es creen amb els pacients són **molt especials** i van **més enllà del marc estrictament acadèmic**", diuen, tot afegint que "malgrat que la voluntat principal és intentar que segueixin el curs escolar amb la màxima normalitat possible, **l'acompanyament emocional és primordial**".

Així com "**l'empatia** i la **capacitat d'adaptació**", ingredients que ajuden -i molt- en el procés de curació dels infants i joves. "Si un dia un alumne no es troba bé, els deures i la feina passaran en un segon pla i ens centrarem a **escoltar-lo**, entendre'l i **motivar-lo** a seguir endavant".